

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA OCENY ŚRÓDROCZNE I ROCZNE

PRZEDMIOT: etyka

KLASA: 4,5,6

Propozycja tematu lub cyklu lekcji	Wymagania podstawowe (stopień dopuszczający i dostateczny) Uczeń:	Wymagania rozszerzające (stopień dobry, bardzo dobry i celujący) Uczeń spełnia wymagania podstawowe, a ponadto:
1. Ja i świat wokół mnie		
1.1. Zapraszamy na etykę	<ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w rozmowie na temat celów edukacji etycznej - ćwiczy samodzielne korzystanie z podręcznika, co sprzyja wzbudzeniu szacunku i zainteresowania dla książki - wyszukuje w tekście określone informacje	<ul style="list-style-type: none"> - czyta ze zrozumieniem - podaje przykłady - dokonuje autorefleksji - współpracuje z innymi, tworząc mapę pojęć lub graf - uczestniczy w burzy mózgów - współuczestniczy w definiowaniu pojęć - analizuje przykłady i podaje własne propozycje
1.2. Mój zwykły dzień	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie słowo szacunek i zasadę poszanowania drugiego człowieka ze względu na jego godność - tworzy sieć własnych powiązań	<ul style="list-style-type: none"> - zna słowo szacunek i zasadę poszanowania drugiego człowieka ze względu na jego godność - opowiada o własnych odczuciach - podaje przykłady - współtworzy graf

1.3. Co się dzieje wokół mnie?	<ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w omawianiu przykładów - podaje przykład zachowania kształtującego dobre relacje z innymi - analizuje wypowiedzi, gesty, miny - podaje zasady dobrej dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przykłady - podaje przykład zachowań kształtujących dobre relacje z innymi - pracuje z tekstem - uczestniczy w dramie - tworzy regulamin, zbiór zasad dobrej dyskusji
1.4. Nie jesteśmy Robinsonami Kruzo	<ul style="list-style-type: none"> - ogląda fragment filmu i streszcza go swoimi słowami - czyta przykład literacki - przywołuje historię z życia własnych dziadków, pradiadków - podaje przykład kulturalnego zachowania wobec seniorów - wie, jak należy zachowywać się wobec osób starszych - czyta wiersz - opisuje ilustracje swoimi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> - ogląda fragment filmu i wskazuje problem swoimi słowami - czyta przykład literacki i odpowiada na pytania - podaje przykłady samotności w otaczającym nas świecie - podaje przykłady kulturalnych zachowań wobec seniorów - zna pojęcie empatia - interpretuje wiersz - omawia problem przedstawiony na ilustracji - uczestniczy w dramie - dokonuje autorefleksji
1.5. Moje znajomości i przyjaźnie	<ul style="list-style-type: none"> - ogląda fragment filmu animowanego: „Kubuś Puchatek”, „Madagaskar” lub „Shrek” - komentuje postawy bohatera powieści/filmu - czyta tekst filozoficzny i streszcza go swoimi słowami 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje eksperyment myślowy - omawia problem przedstawiony w animacji: „Kubuś Puchatek”, „Madagaskar” lub „Shrek” - analizuje postawy bohatera powieści/filmu - tworzy mapę pojęć - czyta tekst filozoficzny i analizuje zawarty w nim problem
1.6. Czego Kubuś Puchatek potrzebuje do szczęścia?	<ul style="list-style-type: none"> - podejmuje pracę nad rozsypanką obrazkową - podaje przykład dbania o przedmioty będące własnością indywidualną - podaje przykład radości dawania - komentuje postawy bohatera powieści/filmu 	<ul style="list-style-type: none"> - selekcjonuje przedmioty w kontekście wartości materialnych i niematerialnych - podaje przykłady uważności wobec osób w trudnej sytuacji materialnej - dzielenie się jako problem moralny - zna pojęcie braterstwo - tworzy mapę zasobów i możliwości - podaje przykłady relacji z rodzeństwem - dokonuje autorefleksji (czym mogę się podzielić, co mogę dać innym) - uczestniczy w dramie

1.7. Kłamstwo ma krótkie nogi	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykład zła - próbuje wyjaśnić, dlaczego kłamstwo jest złem moralnym - tworzy wypowiedzi na temat kłamstwa, używając pojęć: zaufanie, konsekwencje, godność - komentuje postawy bohatera powieści/filmu - analizuje przykłady z podręcznika - rozumie pojęcie konsekwencja - pracuje w parze lub grupie 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zła moralnego i pozamoralnego - wyjaśnia, dlaczego kłamstwo jest złem moralnym - formułuje sądy moralne dotyczące kłamstwa z wykorzystaniem pojęć: zaufanie, konsekwencje, godność - analizuje postawy bohatera powieści/filmu - podaje własne przykłady kłamstw dla uniknięcia kary i dla wzbudzenia podziwu - zna pojęcie konsekwencja
2. Jacy jesteśmy		
2.1. Wszyscy jesteśmy „bliźniakami”	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przedmioty podobne - wskazuje swoje mocne i słabsze strony - analizuje cechy swoje i innych osób - używa pojęcia osoba - dostrzega podobieństwo i różnice między osobami - wie, dlaczego należy okazywać szacunek każdej osobie 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje swoje mocne i słabsze strony - dostrzega podobieństwa i różnice między osobami - docieka, na czym polega indywidualność każdej osoby - zna pojęcie bliźni i zasadę miłości bliźniego - dostrzega własną indywidualność - potrafi okazać szacunek innym
	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje pojęcie bliźni i zasadę miłości bliźniego 	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje analizy SWOT
2.2. Dlaczego się (czasami) wstydzimy?	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje emocje - nazywa emocje - komentuje omawiane przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje sytuacje związane z poczuciem wstydu - nazywa różnorodne emocje - przedstawia propozycje sposobów na radzenie sobie z negatywnymi emocjami - pracuje w parach – tworzy mapę myśli - uczestniczy w dramie
2.3. „Za szkody wyrządzone przez dzieci odpowiadają rodzice”	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcie odpowiedzialność - odróżnia własność prywatną od własności publicznej - analizuje przykłady poszanowania i nieposzanowania wytworów ludzkiej pracy - rozumie potrzebę troski o wspólne dobro - współpracuje z innymi uczniami - uczestniczy w grze 	<ul style="list-style-type: none"> - zna pojęcia własność prywatna i własność publiczna - podaje przykłady poszanowania i nieposzanowania wytworów ludzkiej pracy - zna pojęcie odpowiedzialność - potrafi uzasadnić troskę o wspólne dobro jako zasadę moralną - postępuje z szacunkiem wobec wytworów ludzkiej pracy - bierze aktywny udział w grze terenowej lub wycieczce po szkole <ul style="list-style-type: none"> - wykonuje polecenia związane z zagadnieniem: szkoła jako własność publiczna

2.4. Magiczne słowa: proszę, przepraszam, dziękuję	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje oraz nazywa emocje towarzyszące proszeniu, przepraszaniu, wdzięczności - próbuje wskazać intencje, motywy działania, okoliczności działania, treść w różnych wypowiedziach - próbuje dobierać właściwe zachowania do sytuacji - próbuje dobierać właściwe słownictwo i sformułowania do intencji 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przykłady postaw w kontekście intencji, motywów działania, okoliczności działania, treści (proszenia, przepraszania, wyrażania wdzięczności) i skutku (konsekwencji) - nazywa emocje towarzyszące proszeniu, przepraszaniu, wdzięczności - wskazuje intencje, motywy działania, okoliczności działania, treść w różnych wypowiedziach - dobiera właściwe zachowania do sytuacji – współtworzy mapę myśli - dobiera właściwe słownictwo i sformułowania do intencji - podaje przykłady
2.5. Co inni mówią o mnie, co ja mówię o innych i dlaczego to jest ważne	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje przemoc słowną - rozumie zasadę niekrzywdzenia - wskazuje modele komunikacji opartej na przemocy - omawia przykłady plotki jako przyczyny konfliktów, nieporozumień i fałszywych wyobrażeń 	<ul style="list-style-type: none"> - zna pojęcie: przemoc słowna - zna zasadę niekrzywdzenia - proponuje sposoby rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy - ćwiczy różne formy komunikacji i analizuje ich funkcjonalność
	<ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w zabawie w głuchy telefon - rozwiązuje zagadki 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady - tworzy zestawienia - zna pojęcie stereotyp - podaje przykłady stereotypów - aktywnie wypełnia metaplan - przedstawia wnioski z zabawy w głuchy telefon - analizuje mechanizm plotki
2.6. Ja w świecie przyrody	<ul style="list-style-type: none"> - ogląda ilustracje Giotta i fragmenty filmu lub animacji o św. Franciszku - aktywnie słucha opowieści o św. Franciszku z Asyżu - opisuje życie ludzi w dawnych czasach - wie, że przyroda jest dobrem wspólnym - podaje przykłady dobrego traktowania zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje postać św. Franciszka z Asyżu - analizuje ilustracje Giotta i fragmenty filmu lub animacji o św. Franciszku - analizuje zastosowanie starych przedmiotów - analizuje, jak żyli ludzie w dawnych czasach - potrafi uzasadnić tezę, że przyroda jest dobrem wspólnym - podaje przykłady dobrego traktowania zwierząt - pracuje z tekstem literackim - formułuje zalecenia dla przyszłych pokoleń - aktywnie współpracuje podczas pisania listu do przyszłych pokoleń

2.7. Szkoła i oceny	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje obraz szkoły dawnej i porównuje go do obrazu szkoły współczesnej - rozumie pojęcie wartość - analizuje przykłady - wie, co to jest informacja zwrotna - rozumie, że mądrość jest wartością autoteliczną - dostrzega różnicę pomiędzy oceną szkolną a oceną moralną człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje obrazy szkoły dawnej, współczesnej i szkoły przyszłości - rozumie pojęcie wartość - podaje przykłady - wie, co to jest informacja zwrotna i rozumie jej funkcję - docieka, co jest istotą edukacji, jaka jest funkcja oceny - wie, że mądrość jest wartością autoteliczną, a ocena szkolna – wartością instrumentalną - podaje przykłady różnicy pomiędzy oceną szkolną a oceną moralną człowieka - rozważa, jak wykorzystać informację zwrotną do samorozwoju i eliminowania wad
2.8. Jak żyć, gdy strach ma wielkie	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje postać Epikura i pojęcie hedonizm - analizuje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> - określa w przykładach dobre i złe emocje jako źródło szczęścia i przykrości
oczy	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje w przykładach dobre i złe emocje jako źródło szczęścia i przykrości - wskazuje różnicę pomiędzy szczęściem a przyjemnością - nazywa emocje 	<ul style="list-style-type: none"> - rozważa, które normy moralne w uniwersalny sposób pomagają budować właściwe relacje z innymi - zna postać Epikura i pojęcie hedonizm - rozważa rozumienie szczęścia (hedonizm) - prowadzi dociekania na temat norm moralnych pomocnych w budowaniu właściwych relacji
3. Uczę się siebie i innych		
3.1. Nasze wspólne dobro	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega różnorodną wartość przedmiotów - szanuje swoją własność - wie, jak troszczyć się o wspólne dobro w rodzinie, w społeczeństwie, w świecie przyrody - komentuje przykłady - czyta teksty z podręcznika i streszcza je - rozwija swoją kreatywność - wypowiada się z szacunkiem o pracy innych osób - współpracuje z innymi uczniami, korzysta z informacji 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia wartość przedmiotów - dostrzega różnorodność kryteriów wartościowania przedmiotów - podaje przykłady troski o wspólne dobro w rodzinie, w społeczeństwie, w świecie przyrody - omawia przykłady - analizuje teksty - rozwija swoją kreatywność - wypowiada się z szacunkiem o pracy innych osób - korzysta z informacji, selekcjonuje informacje - formułuje problemy etyczne dotyczące ekologii

3.2. Dlaczego patrzymy w lustro?	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje siebie - nazywa własne emocje - opisuje postaci – fakty, zachowania, emocje, możliwości - dostrzega różnice kulturowe w wybranych przykładach - dostrzega, że ludzie w obrębie jednego społeczeństwa mogą różnić się zarówno kulturą, zbiorem przekonań, jak i systemem wartości - wypowiada się z szacunkiem wobec osób o odmiennej kulturze - oddziela fakty od opinii - zna pojęcie wielokulturowość - czyta tekst filozoficzny - czyta tekst literacki i streszcza go własnymi słowami - wskazuje podobieństwa i różnice - uczestniczy w przygotowaniu akcji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje siebie i innych - analizuje postaci – fakty, zachowania, emocje, możliwości - dostrzega powierzchowność dokonywanych ocen - nazywa własne emocje - zna pojęcie wielokulturowość - wskazuje różnice kulturowe w wybranych przykładach - wie, że ludzie w obrębie jednego społeczeństwa mogą różnić się zarówno kulturą, zbiorem przekonań, jak i systemem wartości - głosi potrzebę szacunku wobec osób o odmiennej kulturze - oddziela fakty od opinii, uczuć i emocji - podaje przykłady omawianych zjawisk - analizuje fotografię metodą kapeluszy myślowych de Bono - planuje akcję społeczną - pracuje z tekstem filozoficznym – określa problem - interpretuje tekst literacki
		<ul style="list-style-type: none"> - pracuje metodą projektu
3.3. Zasada „postaw się na moim miejscu”	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje postępowanie postaci literackich i filmowych - rozumie pojęcie tolerancja i posługuje się nim - rozumie pojęcia: solidarność, współczucie, tolerancja, empatia - podaje przykład z życia - podaje przykład hejtu - rozpoznaje mowę nienawiści - wie, gdzie można znaleźć pomoc dla ofiar przemocy - podejmuje próbę rozwiązywania konfliktów bez odwoływania się do przemocy - uczestniczy w rozmowie na możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje postępowanie postaci literackich i filmowych - zna pojęcie tolerancja i posługuje się nim - podaje przykłady z życia - analizuje przykłady hejtu - rozpoznaje mowę nienawiści - wie, gdzie znaleźć pomoc dla ofiar przemocy - zna pojęcia: solidarność, współczucie, tolerancja, empatia - podaje propozycje rozwiązywania konfliktów bez odwoływania się do przemocy - podaje możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji - analizuje treść plakatów i stron internetowych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy

3.4. Czy muszę mieć wszystko i natychmiast?	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcie akceptacja - dokonuje próby samooceny w kontekście dawania i brania - określa swoje potrzeby i potrzeby swojej rodziny - podejmuje próbę selekcji potrzeb 	<ul style="list-style-type: none"> - zna pojęcie akceptacja - dokonuje samooceny w kontekście dawania i brania - analizuje swoje potrzeby na tle potrzeb swojej rodziny - określa kryteria potrzeb i wartościowania - stopniuje potrzeby - potrafi dokonać selekcji potrzeb
3.5. Moja klasa – ile tu zależy ode mnie	<ul style="list-style-type: none"> - próbuje opisać sytuację w swojej klasie - dostrzega znaczenie budowania atmosfery sprzyjającej uczeniu się - uczestniczy w ćwiczeniach - współpracuje z innymi osobami 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi opisać sytuację w swojej klasie - przedstawia propozycje budowania atmosfery sprzyjającej uczeniu się - aktywnie uczestniczy w ćwiczeniach - głosi postawę odpowiedzialności za dobra materialne i relacje międzyludzkie w otoczeniu szkolnym - dostrzega możliwości wprowadzenia zmian w szkole - aktywnie współpracuje z innymi osobami - przedstawia propozycje poprawy atmosfery uczenia się i efektywnego współdziałania
3.6. Dlaczego słowa są ważne?	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega przemoc, analizując przykładowe sytuacje - uczestniczy w tworzeniu katalogu zasad kulturalnej komunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi nazwać różne rodzaje przemocy - potrafi zaklasyfikować rodzaje przemocy - tworzy katalog zasad kulturalnej komunikacji
	<ul style="list-style-type: none"> - zna pojęcie cyberprzemocy - uczestniczy w ćwiczeniu, podejmując próbę reagowania na przemoc słowną - rozumie zasadę niekrzywdzenia - uczestniczy w tworzeniu listy słów i zachowań niechcianych - uczestniczy w tworzeniu listy zachowań pożądanых - podaje sposoby uzyskania pomocy w trudnej sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w ćwiczeniach dotyczących radzenia sobie z przemocą słowną - rozumie pojęcie cyberprzemocy i posługuje się nim - wskazuje negatywne skutki przemocy - potrafi wyjaśnić zasadę niekrzywdzenia - potrafi podać przykład rozwiązania konfliktu w oparciu o zasadę niekrzywdzenia - uczestniczy w rozmowie na temat sposobów reagowania na cyberprzemoc i możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji - pracuje z tekstem literackim - uczestniczy w dramie - aktywnie współpracuje z innymi osobami

<p>3.7. Pomagam, bo mogę pomóc. O superbohaterach i wolontariuszach. O altruistach i egoistach</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ogląda fragment filmu lub komiksu o superbohaterach - opisuje postępowanie superbohaterów - dostrzega wysiłek osób pomagających innym - zna pojęcie wolontariat - przedstawia przykład pomagania innym - rozumie pojęcia altruizm i egoizm - podaje przykład zachowania egoistycznego i altruistycznego - współpracuje z innymi uczniami 	<ul style="list-style-type: none"> - ogląda fragment filmu lub komiksu o superbohaterach i określa zawarty w nim problem - analizuje postępowanie superbohaterów - wymienia nazwy zawodów wymagających poświęcenia dla innych - docenia wysiłek osób pomagających innym - zna pojęcie wolontariat i posługuje się nim - zna możliwości prowadzenia wolontariatu - dzieli się swoją wiedzą o pomaganiu innym - podaje przykłady altruizmu i egoizmu - podaje przykłady działań solidarnych - pracuje z tekstem kultury - tworzy plakat/projekt karty superbohatera, aktywnie współpracując z innymi
<p>3.8. Po co są zasady ruchu drogowego i co mają wspólnego z moralnością. Prawa człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje postępowanie postaci literackich i filmowych - współtworzy regulamin klasy - poznaje genezę praw człowieka - próbuje przedstawić swoimi słowami jedno z praw człowieka - odgaduje hasła w grze w kalambury - rozumie pojęcia zasada i norma 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia postępowanie postaci literackich i filmowych - aktywnie współtworzy regulamin klasy - zna genezę praw człowieka - potrafi przedstawić swoimi słowami najważniejsze prawa człowieka - uczestniczy w grze w kalambury w różnych rolach
	<ul style="list-style-type: none"> - wie, że życie ma wartość fundamentalną 	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi przedstawić rolę zasad i norm w życiu człowieka - definiuje prawo do życia – życie jako wartość fundamentalna - zabiera głos w dyskusji

3.9. Sport i rywalizacja jako ćwiczenie charakteru	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie zasadę <i>fair play</i> - próbuje określać swoje mocne i słabsze strony - zastanawia się, które cechy charakteru należy rozwijać - rozważa, które propozycje budowania odporności na niepowodzenia i trudne sytuacje życiowe są możliwe do wprowadzenia we własnym życiu - podaje przykład dbania o własne zdrowie - dostrzega, że porażka to nieodłączny element życia i wyzwanie do samodoskonalenia - przedstawia swoimi słowami cytaty motywacyjne - współpracuje z innymi w tworzeniu poradnika zdrowego trybu życia - przedstawia przykłady (literackie, filmowe, autentyczne) porażek - rozważa, jak przekuć porażkę w sukces - interpretuje cytaty motywacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie zasadę <i>fair play</i> - rozpoznaje swoje mocne i słabe strony - podaje przykłady pracy nad doskonaleniem charakteru - podaje propozycje budowania poczucia własnej wartości - przedstawia pomysły kształtowania odporności na niepowodzenia i trudne sytuacje życiowe - wie, jak dbać o własne zdrowie, i rozumie to jako powinność moralną - analizuje porażki innych osób w kontekście samodoskonalenia - dostrzega potrzebę dbania o własne zdrowie - analizuje cytaty motywacyjne - aktywnie współpracuje z innymi w tworzeniu poradnika zdrowego trybu życia - rozważa, jak przekuć porażkę w sukces - zabiera głos w dyskusji
3.10. Czas goni nas	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje teksty kultury w kontekście problemów moralnych - podaje przykład złodzieja czasu - dokonuje autorefleksji - komentuje propozycje właściwego gospodarowania czasem - wskazuje fakty, powinności i wartości 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje teksty kultury w kontekście problemów moralnych - tworzy katalog złodziei czasu - przedstawia wnioski z autorefleksji - podaje przykłady negatywnego wpływu pośpiechu na ludzkie życie - rozważa problem właściwego gospodarowania czasem - przedstawia własne propozycje - odróżnia fakty od powinności i wartości, wykorzystuje tę umiejętność w praktyce
3.11. Co się dzieje w internecie? Ja w sieci	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega negatywny wpływ internetu na ludzkie życie - dostrzega konsekwencje niewłaściwego wykorzystania technologii informacyjnych - dostrzega wpływ nadmiernego korzystania z technologii 	<ul style="list-style-type: none"> - posługuje się pojęciem cyberprzemoc - przedstawia internet jako czynnik ograniczający świadomość i dobrowolność ludzkich działań - podaje przykłady konsekwencji wynikających z niewłaściwego

	<p>informacyjnych na relacje międzyludzkie i życie rodzinne</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcie wykluczenie cyfrowe - zna pojęcie plagiat i rozumie, na czym polega - dostrzega konsekwencje publikowania własnego i cudzego wizerunku w internecie - podaje przykład właściwego i niewłaściwego wykorzystania technologii informacyjnych - rozmawia o konsekwencjach niewłaściwego wykorzystania technologii informacyjnych - wymienia problemy moralne wynikające z publikowania własnego i cudzego wizerunku w internecie 	<p>wykorzystania technologii informacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje przykłady wpływu nadmiernego korzystania z technologii informacyjnych na relacje międzyludzkie i życie rodzinne - zna pojęcie wykluczenie cyfrowe - wie, co to jest plagiat - zabiera głos w dyskusji nad moralnym aspektem kradzieży własności intelektualnej - formułuje problemy moralne związane z publikowaniem własnego i cudzego wizerunku w internecie - podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystania technologii informacyjnych - aktywnie uczestniczy w dramie
4. Nauki starożytnych mędrców		
4.1. Wiem, że nie wiem, czyli podyskutuj z Sokratesem	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje podstawowe fakty dotyczące Sokratesa - próbuje wyjaśnić, co to jest sumienie - wie, na czym polega dyskusja - potrafi przedstawić swoimi słowami jedną z cnót kardynalnych (męstwo, roztropność, sprawiedliwość, umiarkowanie) - uczestniczy w tworzeniu mapy pojęć wokół cnót kardynalnych - oddziela informacje od opinii 	<ul style="list-style-type: none"> - zna podstawowe fakty dotyczące Sokratesa - zna Sokratejską koncepcję dobra - wie, dlaczego Sokrates jest nazywany ojcem etyki - dostrzega związek pomiędzy formułowaniem pytań a mądrością - zna cnoty kardynalne - tworzy mapę pojęć wokół cnót kardynalnych - oddziela informacje od opinii - traktuje dyskusję jako sposób dochodzenia do prawdy - kształtuje umiejętność dyskusowania - zna pojęcia cnota i sumienie - potrafi przedstawić swoimi słowami cnoty kardynalne (męstwo, roztropność, sprawiedliwość, umiarkowanie) - potrafi odróżnić fakty od opinii - aktywnie uczestniczy w tworzeniu wizerunku Sokratesa
4.2. Stoicki ideał mędrca	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje podstawowe fakty dotyczące Marka Aureliusza - rozumie pojęcia stoicki spokój, równowaga - zajmuje stanowisko i podejmuje próbę uzasadnienia go - współpracuje w tworzeniu pomnika stoika 	<ul style="list-style-type: none"> - zna podstawowe fakty dotyczące Marka Aureliusza - zna i wykorzystuje pojęcia stoicki spokój, równowaga w opisie postaw omawianych postaci - wyraża stanowisko i uzasadnia je

	<ul style="list-style-type: none"> - zna zasady trybu życia zgodnego z naturą - poznaje stoicki ideał mędrca w oparciu o postać Marka Aureliusza 	<ul style="list-style-type: none"> - aktywnie współtworzy pomnik stoika - uczy innych zdrowego trybu życia zgodnie z naturą - przedstawia stoicki ideał mędrca w oparciu o postać Marka Aureliusza - interpretuje tekst literacki - dzieli się wiedzą, pracując w grupach
4.3. Czy da się oddychać spalinami? Ja i środowisko	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega skutki zmian klimatycznych - opisuje teksty kultury - dostrzega działania proekologiczne - komentuje przykłady aktywizmu ekologicznego - wie, że ochrona przyrody jako wspólnego dobra wynika z odpowiedzialności za przyszłe pokolenia - rozumie, co to jest społeczeństwo obywatelskie - dostrzega przykłady postaw obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki zmian klimatycznych - interpretuje teksty kultury - podaje przykłady działań proekologicznych - wymienia przykłady aktywizmu ekologicznego - podaje przykłady postaw obywatelskich w ochronie przyrody - potrafi uzasadnić tezę, że ochrona przyrody jako wspólnego dobra wynika z odpowiedzialności za przyszłe pokolenia - potrafi wyjaśnić, co to jest społeczeństwo obywatelskie - podaje przykłady postaw obywatelskich
4.4. Etyka w życiu codziennym. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje samooceny swojej aktywności na lekcjach etyki - porządkuje wiadomości - wymienia zapamiętane pojęcia etyczne - zabiera głos w dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje samooceny swojej aktywności na lekcjach etyki - porządkuje wiadomości - posługuje się pojęciami etycznymi - wybiera zagadnienia do dyskusji - dyskutuje